

FRANKRIJK-PANEL

MACRON VERSUS LE PEN

'De toekomst is ronduit zorgelijk. Zelfs als Macron een tweede termijn redt'

De beslissende ronde van de Franse presidentsverkiezingen belooft over twee weken een nek-aan-nekrace te worden tussen Emmanuel Macron en Marine Le Pen. Wat staat de Fransen te wachten?

Rudi Wester: 'Je zou zeggen: niets nieuws onder de zon, Macron en Le Pen weer door naar de tweede ronde, evenals vijf jaar geleden. Maar toen wilde niemand extreem-rechts aan de macht, dus won Macron met een ruime marge. Die marge zou op 24 april veel kleiner kunnen zijn door de sociaal-economische opstelling van Le Pen. Toch blijft zij een wolf in schaapskleren. Haar ideeën om moslims te degraderen tot tweederangsburgers en uit de Europese Unie te stappen, zijn ook voor veel Fransen een brug te ver.'

'Opvallend is wel de ruim 20 procent van de stemmen die de ultralinkse Jean-Luc Mélenchon heeft gekregen. Veel Fransen stemden echter op hem om extreem-rechts buiten de deur te houden. Waarschijnlijk gaat Macron het dus wel redden voor het tweede *quinquennat*, vijf nieuwe jaren als president. Maar Macron zal dan al zijn politieke intelligentie moeten aanwenden om oproeracties van uiterst links en uiterst rechts te voorkomen.'

Frederik Dhondt: 'De Franse kiezer heeft via eliminatie het politieke landschap in Frankrijk in drieën getrokken: extreem-rechts, centrum (rechts) en (radicaal) links. De uitslag pleit voor Macrons strategie, met centrum-rechts beleid de grootste stroming kapen, maar stelt ook de vraag naar de resterende stemmenreserves. Macron kan zichzelf niet rijk rekenen met de kiezers van Les Républicains. Les Républicains, dat vijf jaar geleden nog 20 procent van de stemmen kreeg met François Fillon, is nu met Valérie Pécresse als lijsttrekker totaal ingestort.'

'De opmerkelijke uitslag van Mélenchon verbergt twee type kiezers: zij die het systeem verwerpen – en mogelijk niet meer gaan stemmen – en zij die hoopten op een tweede ronde tussen sociaal-economisch links en rechts. Indien Macron als president wordt herverkozen, is het dus naar verwachting met een niptere overwinning dan in 2017.'

Niek Pas: 'De uitslag van de eerste stemronde is alarmerend. Een kwart van de kiezers is thuisgebleven. De historische centrumformaties Les Républicains en Parti Socialiste zijn verpulverd. De klassieke afwisseling tussen gematigd links en rechts die Frankrijk decennialang stabiliteit verleende, is verleden tijd.'

'Macron gaat weliswaar met voorsprong de tweede en beslissende ronde in, maar zijn reserve aan stemmen is gevaarlijk dun. In 2017 was de finale tegen dezelfde Le Pen een walk-over. Daarvan is nu beslist geen sprake.'

'Ronduit zorgelijk is de toekomst. Zelfs al redt de president een tweede termijn, over vijf jaar is Macron er niet meer bij. Zonder Macron heeft La République en Marche geen bestaansrecht. De partij heeft sinds 2017 geen verkiezing – lokaal, regionaal of Europees – gewonnen.'

Laurent Chambon: 'De Fransen stemmen dus liever voor hun racisme dan voor de toekomst van hun kinderen. Ik moet nu als Fransman gaan kiezen tussen een racistische, homofobe man die onderscheid maakt in sociale klassen en een racistische, homofobe vrouw die onderscheid maakt in sociale klassen. De ene is door de banken en belastingontduikende multinationals betaald, de andere door de Russische president Poetin. 'Ik ga mogelijk op Macron stemmen, maar niet voor de Fransen: ik wil de Oekraïners, de Balten en de Polen beschermen tegen Rusland, en dat zal Marine Le Pen niet doen.'

Iñaki Oñorbe Genovesi

Rudi Wester studeerde Franse taal en letterkunde, was jarenlang recensent van Franse literatuur en directeur van het Institut Néerlandais in Parijs.

Frederik Dhondt is hoofddocent rechtsgeschiedenis aan de Vrije Universiteit Brussel en Frankrijk-kenner.

Niek Pas is universitair docent Franse contemporaine geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam en schreef onder meer over Macron en de nieuwe Franse revolutie.

Laurent Chambon is een Franse politicoloog die zich bezighoudt met minderheden in de politiek in Nederland en Frankrijk. Hij schreef onder meer een boek over Marine Le Pen.

Auto beschilderd met het Russische symbool 'Z', in de door de Oekraïners heroverde plaats Trostianets.

Foto Chris McGrath / Getty

OORLOGSMISDADEN

Roepen dat het land geen bestaansrecht heeft en de inwoners nazi's zijn: de Russische propaganda kan wel degelijk opmaat vormen voor genocide in Oekraïne

De stap van Russische propaganda, waarin Zelenski en de Oekraïners worden ontmenslijkt, naar daadwerkelijke genocide op het Oekraïense volk is niet zo groot als wordt gedacht.

President Zelenski van Oekraïne stelde vorige week dat er sprake is van genocide gepleegd door de Russen in de Oekraïense stad Boetsja, waar honderden burgers dood werden aangetroffen. In de Nederlandse media werd door meerdere experts gesteld dat het in Boetsja waarschijnlijk niet gaat om genocide, maar wel om oorlogsmisdaden. Maar klopt dit wel? Om de context van Boetsja beter te begrijpen, is het ook van belang om te kijken naar de Russische propaganda en hun gebruik van de term genocide.

Toen in 2014 de Maidan-revolutie uitbrak in Kyiv en de pro-Russische president Janoekovitsj door het parlement werd afgezet, ontwikkelden de Russen het retorische frame van Oekraïne als een nazistaat die genocide wil plegen op de Russischtalige bevolking. Het Westen werd afgeschilderd als een perverse, fascistische, ondermijnende macht die uit is op de vernietiging van de Russische waarden. Het naziframe speelde ook een belangrijke rol bij de annexatie van de Krim in 2014 en bij de steun aan de zelfverklarde volksrepublieken in de Donbas-regio.

In Rusland was de bevolking gevoelig voor dit frame, mede vanwege de diepe emoties die de Tweede Wereldoorlog oproept in Rusland. Daar waar Oekraïne juist steeds democratischer werd en zich wilde oriënteren op het democratische Westen, begon Rusland juist steeds meer trekken te vertonen van een fascistische dictatuur. Het feit dat in Oekraïne ook rechts-extremistische groeperingen waren, doet daar niets aan af.

Bewijs van genocide op de Russischtalige bevolking, bijvoorbeeld in de Donbas, werd niet geleverd door Rusland. In feite was het enige 'bewijs' voor genocide het teruggedraaien van een taalwet uit 2012, waarbij het Oek-

raïens weer de enige taal werd van de overheid.

Ondertussen werden de Russen dag in dag uit in de door de staat gecontroleerde media blootgesteld aan het 'nazi-genocide'-frame. Maar niet alleen de Russen kregen deze boodschap, ook in de Russischtalige gebieden van Oekraïne werkte deze agressieve propaganda door. Dit verklaart mede waarom Oekraïne in 2019 een wet aannam om het Oekraïens verder te promoten ten koste van het Russisch.

Voor Oekraïne was en is de eigen taal van grote betekenis als symbool van de culturele eigenheid en van de eigen natie staat, van de onafhankelijkheid van Rusland. In Rusland sprak men echter van 'taalgenocide'. Hoe agressiever de Russische propaganda, hoe groter de neiging van Oekraïne om het Russisch uit te sluiten als officiële taal.

Egbert Fortuin is hoogleraar Russische taal en taalkunde aan de Universiteit Leiden.

Aanhangers van de Oekraïense regering moeten naar strafkamp, voor zover ze niet ter dood zijn gebracht

In Rusland werd ondertussen niet alleen het 'nazi-genocide'-frame uitgestort over de Russische bevolking, Poetin zelf verklaarde in 2021 dat het Oekraïens en de Oekraïense cultuur geen eigen bestaansrecht hebben en onderdeel zijn van de Russische taal en cultuur.

Dit en het opvoeren van de anti-Oekraïense propaganda vormde de aanzet tot de oorlog. Rusland zette zichzelf daarbij neer als de bevrijder van het nazi-juk waaronder de Oekraïners zuchten. Een voorlopig dieptepunt in deze propaganda is een arti-

kel dat op 3 april verscheen op het staatspersbureau RIA Novosti getiteld 'Wat Rusland moet doen met Oekraïne'. De Russische auteur van het artikel, Timofej Sergejtsev, ooit betrokken bij de campagne van de pro-Russische Oekraïense president Janoekovitsj in 2004, ziet een parallel tussen de denazificatie van Duitsland na de Tweede Wereldoorlog en de denazificatie of 'de-oekraïnificatie' van Oekraïne.

Volgens hem moeten diegenen die vechten voor Oekraïne, in zijn terminologie nazi's, zoveel als mogelijk op het slagveld worden gedood. Het feit dat zij zich volgens Sergejtsev allemaal schuldig maken aan genocide op het Russische volk en zich zelf niet houden aan het oorlogsrecht, doet het ergste vermoeden voor hun lot. Ook spreekt hij van strafkampen voor aanhangers van het regime, voor zover ze niet ter dood zijn gebracht of gevangengezet. De passieve aanhangers van de Oekraïense regering moeten worden heropgevoerd door de Russen, in een volledig door Rusland gecontroleerd land. Oekraïne, althans het grootste deel van het land, moet worden ontdaan van alle Oekraïense elementen zoals taal en cultuur.

Hoewel de auteur geen politicus is, verscheen het artikel wel bij een Russisch staatspersbureau en is het op geen enkele manier weersproken door Russische politici. De stap van deze boodschap naar de daadwerkelijke uitvoering van genocide, het uitmoorden van een specifieke bevolkingsgroep op basis van hun etniciteit, taal en cultuur, is niet groot.

Of deze ideeën actief werden uitgedragen richting Russische militairen en of het een rol heeft gespeeld bij de gruwelijkheden in Boetsja en elders, moet verder worden uitgezocht. Maar zeker is dat de constante Russische propaganda, waarbij Zelenski en zijn aanhangers werden ontmenslijkt en de Oekraïense taal en cultuur als minderwaardig of niet bestaand werden gezien, een belangrijke rol hebben gespeeld bij de manier waarop de oorlog in Oekraïne tot nu toe is verlopen en nog steeds verloopt.